

EFPA Etik Komisyonu Çalışmaları (European Federation of Psychologists Associations Standing Committee on Ethics)

Yeşim Korkut

EFPA SCE adına Türkiye Temsilcisi
TPD İstanbul Şubesi Etik Kurul Başkanı

EFPA'ya bağlı olan ve kısa adı SCE olan bu çalışma grubu, 1995 yılından beri işlev göstermektedir. Halen 14 ülkenin sürekli temsil edildiği bu çalışma grubunda, Türkiye, 2004 yılından beri yer almaktadır. Her sene düzenli olarak 2 kere, 2 farklı üye ülkede toplantı yapan grup, bu ülkelerin Psikologlar Dernekleri tarafından misafir edilmektedir.

SCE'nin kuruluşundan itibaren en önemli üretimi, uzun bir çalışma dönemi sonunda EFPA Etik Yönetmeliği'nin hazırlanması olmuştur. Türkiye'nin temsil imkanı bulunduğu yıllarda SCE'nin çalışmalarının şu noktalara odaklandığı izlenmiştir:

1. Etik olmayan davranışlar hakkındaki şikayetlerin "arabuluculuk" yöntemi ile ele alınması için bir ek yönetmeliğin hazırlanması.
2. "Ethics for European Psychologists" (Avrupalı psikologlar için Etik) adlı kitabın hazırlanması.

3. Aşağıdaki konularda, gerektiğinde EFPA Yönetim Kurulu'na görüş bildirilmesi.

- a. Üye derneklerin hazırladıkları ulusal yönetmeliklerin değerlendirilmesi.
 - b. Etik konulu Sempozyumların düzenlenmesi (Lisbon 2005, Viyana 2006).
 - c. Gerektiğinde Evrensel Etik Deklarasyonu, ya da EuroPsy (Avrupa Psikoloji diploması) gibi konularda görüş hazırlanması ve bildirilmesi.
- Şimdi bu çalışmaların detaylarına biraz daha yakından göz atalım. Bilindiği üzere, Etik Meta Yönetmelik gereği bir etik ihlal olduğunda Ulusal Üye Derneklerin gerekli düzeltici ve disiplinle ilgili önlemleri alabilmeleri için etik ve süreç yönetmelikleri olmalıdır. Bunlara ek olarak ulusal derneklerin arabuluculuk yönteminin işletimine dair de bir süreç yönetmelikleri olması önerilmektedir ve bunun için 2005-2007 arasında bir taslak hazırlanmıştır.

SCE, psikologlar için etîğin en uygun biçimde desteklenmesi ve gelişimi için, tıpkı APA'da olduğu gibi, temel bir kitap hazırlanmasını önemli bulmaktadır. Ancak bu kitabın "Avrupa kültürünü" temsil etmesi çok önemsenmiştir. Kitap fikri grup içinde genel olarak ele alındıktan sonra SCE içinden 4 kişi bu kitabın yazımını üstlenmişlerdir ve Aralık 2007'de bu kitabın yayınlanması beklenmektedir.

Üye ülkelerin Psikologlar Dernekleri ve Etik kurullarının, bazen Üniversitelerin desteği ile SCE Etik konulu Sempozyumların düzenlenmesi veya desteklenmesi için de çalışmaktadır. Örneğin; ilki gibi ikincisi de 2005'te Lisbon'da yapılan Sempozyum, ağırlıklı olarak Portekizli psikologların SCE'den konuşmacıları davet ettikleri (İngiltere, Almanya, Belçika ve Türkiye), kendi etik yönetmelik geliştirme ile ilgili zorluklarını tartıştıkları bir platform oluşturmuştur. Daha sonra Portekiz 2007'de Etik yönetmeliğini resmen kabul etmiştir. 2006'da Viyana'da yapılan 3. Sempozyum, farklı ülkelerde karşılaşılan etik ikilemler konusundaydı ve çok başarılı bir sempozyumdu. İlgili kişiler EFPA ile ilgili internet sayfalarını izleyerek bu Sempozyumlar hakkında detaylı bilgi alabilir, hatta katılabilirler.

Zaman zaman SCE diğer dış çalışma grupları ile (Evrensel Etik Deklarasyonunu hazırlayan ekip gibi) ya da EFPA içi çalışma gruplarıyla (örneğin; EuroPsy) görüş alışverişleri yapmaktadır. Ayrıca EFPA'ya yeni üye olan ülkelerin hazırlamakta oldukları etik yönetmeliklere dair tavsiyeler verilebilmektedir. Ya da SCE üyeleri, bizzat bu ülkelerde seminerler vasıtasıyla farkındalık yaratmaya çalışmaktadırlar. Lisbon'daki Sempozyumlara verilen destek bunun ilk örneğidir. Ayrıca 2007 Mart ayında, SCE başkanı Geoff Lindsay, TPD İstanbul Şubesi Etik Kurulu Başkanı ve Kurul'un davetlisi olarak Türkiye'ye gelmiştir. İstanbul Bilgi Üniversitesi'nin yer ve maddi destek sağladığı bu ziyarete, tüm illerdeki etik kurul üyeleri davet edilmişlerdir ve Lindsay hem bir Konferans hem de tam günlük bir atelye çalışması ile katkıda bulunmuştur.¹

SCE'nin son toplantısı, Eylül ayında İstanbul'da gerçekleşmiştir. İlk defa bu sene Türkiye evsahibi olma sorumluluğunu yerine getirmiş ve 13 EFPA SCE üyesini 28-30 Eylül 2007 tarihleri arasında İstanbul'da ağırlamıştır. TPD İstanbul Şubesi binasında gerçekleşen ve TPD Genel Merkezi tarafından finanse edilen bu toplantılarda farklı konular ele alınmıştır: Daha önce de sözü edilen ve öncelikli olarak Avrupa birliği ülkelerinde EFPA Etik yönetmeliğinin tanıtılması; çeşitli vaka örnekleri üzerinden ikilemlerin tartışılmasına ve değerlendirilmesine imkan tanımayı amaçlayan kitabın son halinin onaylanması; EuroPsy (Avrupa içinde kabul gören Psikoloji diploması) hakkında son gelişmeler; Psikologlar için Evrensel Etik Deklarasyonu (Universal Declaration of Ethical Principles for Psychologists) girişimindeki son gelişmeler; Fransa'da tartışılan "Code of Behaviour for researchers in Human Behaviour Sciences" konusunda grubun düşünceleri ve tüm üye ülkelerindeki durumun toparlanmasına dair karar; SCE'nin yeni

üye ülkeler ve onların etik yönetmelikleri için üstleneceği rolün sınırlarının tartışılması ve bu bağlamda Bulgaristan ve Sırbistan'ın etik yönetmeliklerinin değerlendirilmesi; hangi ülkede "4th Symposium on Ethics" in yapılacağı tartışılması; her üye ülkenin kendi ülkesindeki etik meseleler hakkında son durumu özetlemesi; bir sonraki 2 toplantının yer ve zamanının kararlaştırılması bu iki günlük toplantıların ana konularını oluşturmuştur.

İstanbul toplantımızın sosyal yönlerine dair de ilgilenenlere biraz fikir vermek isterim. Her ne kadar komisyon üyeleri toplantılara yönelik çok yoğun çalışsalar da, elbette toplantılar o ülkelerin Psikologlar derneklerinde yapıldığı için bir yerde söz konusu ülkenin kültürü, o ülkede psikolojinin ve psikologların yeri gibi konularda da "bilgi ve izlenimler" edinilmektedir. Bu bağlamda, Eylül ayında bir başka güzel olan İstanbul'un tarihi ve doğal güzellikleri ile üyeleri çok olumlu etkilediği daha sonra gelen geri bildirimlerle anlaşılmıştır. Ayrıca bu toplantıların gayriresmi bir özelliği, o ülkenin psikologlar derneği başkanları tarafından verilen gelenekselleşmiş bir resepsiyondur. Dernek başkanımız Gonca Soygut'un, Ankara'dan gelmek nezaketini gösterecek, çok iyi bir ev sahibeliği yaptığı resepsiyon üyelerin büyük takdirini toplamış ve Türkiye'nin Avrupa Psikoloji Kongresi'ne de çok iyi evsahipliği yapacağına dair genel bir kanaat oluşmuştur.

SCE'nin gelecek dönemde ele almayı planladığı konular şunlardır:

- Hazırlanan kitabın farklı dillere çevrilmesi
- 4. Avrupa Etik Sempozyum'unun düzenlenmesi
- Üye ülkelerin kendi etik yönetmeliklerini geliştirmelerine ve etik sistemlerini sağlamlaştırmalarına yardım edilmeye devam edilmesi

- Medya ve Etik
- Farklı ülkelerden gelenlerle çalışırken etik
- Araştırma Etiği
- Grubun Vizyonunun yenilenmesi

Toparlamak gerekirse, Avrupa ülkelerinde etiğin ortak kavramlarla ele alınması, geliştirilmesi konusunda çok önemli bir işlev gösteren ve hayli üretken olan SCE, çalışmalarına hızla devam etmektedir.

¹ EFPA ile bağlantılı olmamakla beraber, 2006 yılında, yine TPD İstanbul Şubesi'nin davetlisi olarak APA Etik Büro yöneticisi Dr. Steve Behnke gelmiş, Boğaziçi Üniversitesi'nin katkılarıyla meslektaşlara ve tüm etik kurulların üyelerine yönelik bir dizi seminer vermiştir.